

Gewone rolklaver

(*Lotus corniculatus*)

 lage plant met goudgele bloemen, vaak enkele bloemen bij elkaar

 mei - oktober

 matig voedselrijke niet natte graslanden. Kan ook tegen een wat hoger zoutgehalte

Wist je dat graskruidenmengsels naast de gewone rolklaver ook vaak uit andere vlinderbloemigen bestaan zoals hopklaver, basterdklaver en citroengele honingklaver?

Esparcette

(*Onobrychis viciifolia*)

 spitse trossen roze bloemen met rode strepen. Heeft veel langwerpige fijne blaadjes

 mei - juli

 voorkeur voor kalkrijke gronden

Wist je dat esparcette een oud voedergewas is en veel op lupine lijkt?

 = Eigenschappen

 = Bloeitijd

 = Bodem

 = Afvinken voor gezien

Welke kruiden staan er in jouw kruidenrijk grasland?

Ben jij al aan de slag gegaan met productieve gras-kruidenmengsels? Sommige kruiden uit jouw ingezaaide mengsel zijn opgekomen, andere waarschijnlijk niet. Hoe doen jouw kruiden het eigenlijk? Gebruik deze telkaart om jouw perceel onder de loep te nemen!

Heb je nog geen kruidenrijk grasland? Laat je inspireren door de wist-je-datjes bij elk kruid of kijk eens wat er bij de buren in het land staat.

Kruidenrijk grasland

Kruidenrijk grasland is beter voor biodiversiteit, klimaat en bodem dan regulier grasland. Door de grote variëteit aan (bloeiende) kruiden en grassen verbetert de bodemstructuur en ontstaat meer bodemleven, kunnen er meer insecten leven en dat is weer goed voor vogels. 77% van de boeren is enthousiast en wil verder met productief kruidenrijk grasland. 97% geeft aan dat de productie hetzelfde of beter is op hun kruidenrijke percelen.

Fotowedstrijd Provinciale kruiden

Het beheer van kruidenrijk grasland kent uitdagingen. Ook de opkomst kan verschillen per regio en grondsoort. Welke plant groeit het beste op jouw perceel? Stuur een foto van jouw mooiste kruid vóór 1 juli 2024 naar allemaalkruidenrijk@ltonoord.nl onder vermelding van je naam, woonplaats en grondsoort. Maak per provincie kans op het gloednieuwe handboek Kruidenrijk Grasland!

Wil jij ook met graskruidenmengsels aan de slag?

Bestel dan mét korting via www.1001ha.nl/bestellen.

Loop jij tegen problemen aan met kruidenrijk grasland of wil je een bodemadvies?

Ga dan nu naar agrarischwaterbeheer.nl/content/bodemadvies-aanvragen of scan de QR-code hiernaast voor een gratis bezoek van een bodemadviseur!

LTO
noord

Deltaplan
Agrarisch
Waterbeheer

AERES
HOGESCHOOL

Deze kaart is ontwikkeld via het **Kennisprogramma van het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW)**. Het Kennisprogramma werkt aan het beter vindbaar en toepasbaar maken van kennis over water- en bodembeheer voor boeren en tuinders. Heb je nog vragen of wil je meer weten over wat het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer voor jou doet op het gebied van bodem- en waterbeheer? Kijk op www.agrarischwaterbeheer.nl. Het DAW Kennisprogramma wordt financieel mogelijk gemaakt door het ministerie van LNV.

Met dank aan **Aeres Hogeschool Dronten** voor de samenstelling van de tekst.

Deze telkaart is een initiatief van LTO Noord. Aandacht voor bodem en biodiversiteit is onlosmakelijk verbonden met een toekomstbestendig agrarisch bedrijf.

Bron foto's: Louis Bolk Instituut, Aardewerk Advies, Britta Bost, Pexels en Pixabay.

Achter de boer en tuinder. Voor ons allemaal.

LTO
noord

Allemaal kruidenrijk

Telkaart kruiden in grasland

Smalle weegbree

(*Plantago lanceolata*)

typische smalle lange bladeren, bloei met aren en uitstekende witte helmknoppen. Heeft een groot aanpassingsvermogen en verdraagt beweiding en maaien goed

mei - oktober

op alle grondsoorten, wortelt zowel breed als diep en is erg mineralenrijk

Wist je dat bijen, hommels, vlinders, kevers en zweefvliegen graag de smalle weegbree bezoeken?

Peen

(*Daucus carota*)

opvallende witte schermbloem, met vaak in het midden een purperrode bloem. Na de bloei een warrige bol met zaden. Heeft heel fijne bladeren

juni - oktober

matig vochtige tot droge zanderige, lemige tot kleiige grond. Doet het dus goed op veel grondsoorten

Wist je dat de peen de waardplant is van onze grootste dagvlinder, de koninginnenpage?

Witte klaver

(*Trifolium repens*)

klaversoort die dicht bij de grond blijft met vaalwitte bolvormige bloeiwijze. De blaadjes zitten met 3 bij elkaar, vaak met een lichte vlek erop

mei - oktober

vochtige tot natte voedselrijke en zelfs brakke tot zilte bodem. Verdraagt goed wisselende waterstanden en verdichte bodems

Wist je dat de stengel over de grond kruipt en steeds wortelt op de knopen waardoor je vaak plukken van witte klaver tegenkomt?

Duizendblad

(*Achillea millefolium*)

opvallend diep ingesneden bladeren. Heeft een witte schermvormige bloeiwijze en ondergrondse wortelstokken

juni - november

kan goed tegen droogte en volle zon, gedijt op verschillende bodemsoorten

Wist je dat duizendblad rijk is aan mineralen en sporenelementen. Koeien vinden het een smakelijke plant

Pastinaak

(*Pastinaca sativa*)

schermbloemige met geel bloemscherm, rechtopstaande gegroefde stengel. De bladeren groeien om en om aan de stengel

juli - september

droge tot vochtige grond, voorkeur voor iets basische grond. Vaak minder geschikt voor kleigrond

Wist je dat deze winterharde plant oorspronkelijk uit het Middellandse Zeegebied komt en al sinds de tijd van de oude Grieken en Romeinen als voedsel wordt gebruikt?

Paardenbloem

(*Taraxacum officinale*)

rozet van ingesneden bladeren, onvertakte bladloze stengel met wit melksap en gele bloem

maart - november

vochtige tot natte voedselrijke graslanden. Plant blijft op drogere gronden vaak wat kleiner

Wist je dat de paardenbloem de leverfunctie van het melkvee mogelijk kan ondersteunen?

Wilde cichorei

(*Cichorium intybus*)

blauwe zomerbloei met dunne, vertakte stengels en veel blad in rozet. Kan ruim 1 meter hoog worden

juli - augustus

voorkeur voor zanderige bodem (droog, matig vochtig) met wat kalk

Wist je dat de bijnaam van de wilde cichorei wegenwachter is, omdat dit kruid veel in bermen staat?

Rode klaver

(*Trifolium pratense*)

roodpaarsige bolvormige bloeiwijze. De blaadjes zitten met 3 bij elkaar en hebben vaak een lichte halve maanvormige vlek

mei - oktober

voorkeur voor vochtige en redelijk voedselrijke grond

Wist je dat rode klaver een diepe penwortel heeft, waardoor het beter tegen droogte kan dan witte klaver?

Luzerne

(*Medicago sativa*)

sterk vertakte plant met kleine trosjes paarse bloemen. Heeft een diep en krachtig wortelstelsel, dat zich ver ondergronds uitstrekt. Kan daardoor goed tegen droogte

juni - september

voorkeur voor kalkrijke, iets zwaardere grond

Wist je dat luzerne een goede bron van eiwitten, vitaminen en mineralen in het rantsoen is?

Kleine pimpernel

(*Poterium sanguisorba s. sanguisorba /Sanguisorba minor*)

een inheemse plant met typische bladeren die om en om aan de stengel groeien. Heeft een bolvormige bloeiwijze

mei - juli

droog tot vochtige, niet te rijke, bij voorkeur basische grond

Wist je dat de kleine pimpernel de waardplant is voor de dagvlinder kalkgraslanddikopje?

Karwij

(*Carum carvi*)

zomerbloei met witte schermbloemen en fijne bladeren

juli - augustus

vochtige, matig voedselrijke tot voedselrijke, bij voorkeur kalkhoudende grond

Wist je dat naast karwij ook vaak peterselie, koriander en venkel in graskruidenmengsels zitten? Dit zijn goede kruiden voor de spijsvertering met aromatisch ruikende zaden

Pinksterbloem

(*Cardamine pratensis*)

in het voorjaar lichtroze bloemen, die vaak al voor Pinksteren bloeien. Heeft een lange, ronde stengel met onopvallende blaadjes

april - juni

vochtige tot natte graslanden. Voorkeur voor lemige grond of veengrond

Wist je dat de pinksterbloem de waardplant is van de dagvlinder oranjepipje?

Bemesting

Bemesting van kruidenrijk grasland kan én moet minder. Het kan minder, omdat in de mengsels vlinderbloemigen zitten die stikstof binden uit de lucht wat ten goede komt aan het gewas. En het moet minder, omdat veel kruiden beter gedijen bij een iets matigere mineralenrijkdom in de bodem. Dus probeer eens een jaar geen kunstmest te strooien maar alleen dierlijke mest te geven.

Op alle gronden is het zinvol om mengsel, bemesting en beheer op elkaar af te stemmen. Zo kun je genieten van kruidenrijk grasland, zeker op rijke gronden zoals veen of klei.

Penwortel & vlinderbloemigen

Een penwortel is een sterke, verdikte hoofdwortel die naar beneden groeit. Deze zorgt ervoor dat de plant goed verankert en haalt daarmee water en voedingsstoffen uit diepere lagen, ook in drogere zomerperiodes. Bijkomend voordeel: de penwortel draagt bij aan een luchtigere bodem.

Vlinderbloemigen hebben een stikstofbindend vermogen, omdat er aan de wortels knolletjes ontstaan door samenwerking met bacteriën. Op deze manier wordt stikstof uit de lucht gebonden.

Waardplant

Waardplanten zijn planten die als waard, oftewel gastheer, zorgen voor 'voedsel' voor allerlei insecten via hun bloemen en hun blad. Een plant is pas een waardplant als deze ook van onmisbare waarde is voor de ontwikkeling en voortplanting van bijvoorbeeld een bepaalde soort vlinder.